

Spiegeltje, spiegeltje aan de wand...

De berichtgeving over plantenziekten in landelijke dagbladen 2010-2018

Jan Buurma

KNPV-regiegroep
Gewasbescherming en
Maatschappelijk Debat

In de periode 2010-2018 verschenen 238 artikelen met het onderwerp plantenziekten in landelijke dagbladen. Deze artikelen zijn voor de KNPV-regiegroep Gewasbescherming en Maatschappelijk Debat geanalyseerd om een 'stafkaart' te hebben voor deelname aan het maatschappelijk debat.

De meest belichte aandachtsvelden in de dagblad-artikelen waren: veredeling op resistentie, borging van plantgezondheid, schade door plantenziekten en risico op insleep plantenziekten. De meest aan het woord gelaten actorgroepen waren fytopathologen, landbouwecologen, sectorbestuurders, bewindslieden, fytosanitaire inspecteurs en gentech-pioniers. Uit dit 'spiegeltje aan de wand' kan worden afgeleid, dat het onderwerp plantenziekten een brede belangstelling heeft in het maatschappelijk debat. De bijdragen kwamen van wereldleiders als Donald Trump tot culinaire vertellers als Herman den Blijker. Het kan dus geen kwaad om als KNPV te bedenken hoe we ons vanuit ons vakgebied opstellen in het maatschappelijk debat: hoogmoedig als boze koningin of bescheiden als Sneeuwwitje (zie <https://nl.wikipedia.org/wiki/Sneeuwwitje>).

Het complete beeld van aandachtsvelden en actorgroepen is weergegeven in Tabel 1.

Rangschikking van actorgroepen

De actorgroepen zijn gerangschikt van 'beleid en bestuur' via 'onderzoek en advies' naar 'handel en consumptie'. De grijze en witte banen vertegenwoordigen clusters van verwante actorgroepen, zoals:

- onderzoekscloster van fytopathologen, landbouwecologen en gentech-pioniers;
- beleidscluster van ministers/presidenten, dagbladredacteurs en sectorbestuurders;
- handelscluster van fytosanitaire inspecteurs, internationale handel en agromarkt-informanten;
- praktijkcluster van veredelingsbedrijven, hightech-pioniers en agrarisch adviseurs.

De hoogmoedige koningin voor de spiegel (Archief Project Gutenberg, Public Domain).

Opvallend zijn de kleine aantallen artikelen van maatschappelijke actoren (NGO's en kamerleden) en van burgers/consumenten (culinaire vertellers en plantenliefhebbers). In deze lage aantallen schuilen kansen voor *awareness raising* vanuit de KNPV in het maatschappelijk debat.

Rangschikking van aandachtsvelden

De aandachtsvelden zijn gerangschikt van 'fundamentele kennis' via 'toegepaste kennis' en 'fytosanitaire zorg' naar 'impact van plantenziekten'. De indeling is gemarkeerd met de verticale stippellijnen in de tabel. De meeste (10 van 17) actorgroepen concentreerden meer dan 50% van hun aandacht op één aandachtsveld, zoals: 'gentech-pioniers' op 'veredeling op resistentie' en 'fytosanitaire regelgevers' op 'borging van plantgezondheid'. Deze concentraties komen overeen met de verwachtingen: de actorgroepen verdienen hun brood in de betrokken aandachtsvelden.

Actorgroep	Aandachtsveld														Totaal
	Werking van plantenziekten	Veredeling op resistentie	Vergroting plantweerbaarheid	Detectie van plantenziekten	Dreiging van plantenziekten	Duurzaam middelengebruik	Risico insleep plantenziekten	Borging van plantgezondheid	Handhaving van plantgezondh.	Schade door plantenziekten	Bedreiging volksgezondheid	Erbetoon aan fytopathologen			
Natuur/milieu-clubs			1								2				3
Parlementariers	2	1					1	4							8
Ministers/presidenten						2	4	9	2		2				19
Dagblad-redacteuren	2						1	3	1		5	2	2		16
Sectorbestuurders	2			1	3			9	1		4				20
Fytopathologen	6	9		4	2	1	1	1		4	2	2	6		38
Landbouwecologen		1	6		3	3				3	2				18
Gentech-pioniers		14										2			16
Hightech-pioniers				1	1	2		5							9
Agrarisch adviseurs		1		4	4	3					1				13
Veredelingsbedrijven		9	1			1		3							14
Fytopathologische inspecteurs							6	1	10	1			1		19
Internationale handel							6	3	1	1					11
Agromarkt-informanten						2	2	1			9				14
Culinaire vertellers	2	1			1		1				3				8
Plantenliefhebbers				1							2				3
Totaal	6	42	10	10	12	17	24	45	16	9	32	7	8	238	

Tabel 1: Aantallen artikelen over plantenziekten in landelijke dagbladen in de periode 2010-2018 ingedeeld naar actorgroepen en aandachtsvelden (rode blokken = knooppunten in het vakgebied)

De zeven dwergen van Sneeuwvitje

Voor visievorming in het maatschappelijk debat is een sterke verbinding tussen actorgroepen en gezamenlijke aandachtsvelden nuttig. Dan komen betrokkenheid en expertise bij elkaar. In de tabel zijn deze 'knooppunten' aangegeven met de rood omlijnde blokken:

1. resistentie-veredeling met fytopathologen, gentech-pioniers en veredelingsbedrijven;
2. circulaire landbouw met fytopathologen, hightech-pioniers en agrarisch adviseurs;
3. borging plantgezondheid met beleidsonwikkelaars, regelgevers en sectorbestuurders;
4. meldsysteem plantenziekten met fytopathologische inspecteurs en internationale handel;
5. organiseren voedselzekerheid met bestuurders uit overheid en agrifood-bedrijfsleven;
6. doorwerking van plantenziekten met agromarkt-informanten en culinaire vertellers;
7. historisch besef van fytopathologie met fytopathologen en dagbladredacteuren.

De knooppunten vormen een mooie basis voor de vorming van 'debat-werkgroepen' die het maatschappelijk debat op hun deelterrein willen volgen en voeden met achtergrondartikelen, organiseren van debatten, publiceren en doorsturen van tweets, etc. Deze debat-werkgroepen zijn te vergelijken met de zeven dwergen van Sneeuwvitje, die overdag naar erts en goud zoeken.

Inhoudsanalyse van dagbladartikelen

De inhoudsanalyse is gemaakt als 'stafkaart' voor de KNPV-regiegroep Gewasbescherming en Maatschappelijk Debat. De analyse geeft een 'nul-meting' van het maatschappelijk debat over het onderwerp plantenziekten en biedt aanknopingspunten voor de regievoering van het KNPV-pilotproject: Welke aandachtsvelden geven we voorrang? Met welke actorgroepen gaan we samenwerken? Waar vinden we (actief) betrokken leden?

DD	MM	YYYY	Dagblad	Schrijver	Titel (evt. ingekort)	Lengte	Zegsman	Organisatie	Onderwerp	Reden
11	1	2018	Trouw	Emiel Hakkenes	De achilleshiel van onze exportheld	1264	WIE	zegt	WAT	WAAROM
19	1	2018	AgrDagbl	Jan Engwerda	NVWA: chitwoodi blijft quarantaine-aaltje	273	Gijsbrecht Gunter	Holland Onion Association	opmars van Fusarium in uienteelt	plantenziekte, niet te bestrijden
31	1	2018	NedDagbl	Rob van Lint	Even wachten	705	Loes den Nijs	nematoloog NVWA	chitwoodi houdt quarantaine-status	EU-verordening plantgezondheid
14	2	2018	NedDagbl	Machteld Meerkerk	Dierbare foto uit 1961: Gea Zijlstra	267	Rob van Lint	inspecteur-generaal NVWA	bijna dagelijks in het nieuws	toezicht op dier- en plantenziekten
10	3	2018	NedDagbl	Anca Boon	Zadenkluis minder veilig dan gedacht	1000	Machteld Meerkerk	Nederlands Dagblad	leerling-analiste bij CBS in Baarn	veroorzakers van plantenziekten
20	3	2018	AgrDagbl	Lydia van Rooijen	Toeristen niet gewenst in bollenvelden	57	vertegenwoordiger	stichting Crop Trust	diepvrieskluis zaden op Spitsbergen	backup bij uitbraak plantenziekten
23	3	2018	NRC/Next	Wilmer Heck	De EU weert onze landbouwproducten	643	woordvoerder	branchevereniging KAVB	500 borden om toeristen te weren	kans op plantenziekten beperken
24	3	2018	Trouw	Emiel Hakkenes	De aanvraag uit: melk beschermingsmiddel	442	Donald Trump	President Verenigde Staten	non-tarifaire barrières bij import	zorgen over import plantenziekten
2	5	2018	AgrDagbl	Ton van der Scheer	Variatie voedsel en bouwplan voor gezonde	450	Sjaak van der Tak	LTO Glaskracht	toelatingsaanvraag melk bij CTGB	middel voorkoming plantenziektes
3	7	2018	NRC/Next	Nienke Beintema	Satelliet herkent bomen met 'olijvenpest'	423	Gera van Os	Aeres Hogeschool Dronten	verbetering organische stofbalans	bescherming tegen plantenziekten
10	7	2018	Telegraaf	redactie Binnenland	Zomers worden lang en warm	937	onderzoekers	artikel in <i>Nature Plants</i>	volgen opmars Xylella in Europa	beruchte plantenziekte in boomteelt
11	7	2018	Trouw	Sjaak van der Tak	Schrap nodeloze regels voor groene tuinder	871	Willem Ligvoet	Planbureau Leefomgeving	boeren veel last klimaatverandering	droogte, verzilting, plantenziektes
17	7	2018	AgrDagbl	Michiel Satink	Illegale aardappelen in Drenthe	448	Sjaak van der Tak	LTO Glaskracht	ingewikkelde toelatingsprocedures	bewijzen ziektebestrijding melk
27	10	2018	RefDagbl	redactie Binnenland	Bruinrot aangetroffen bij aardappelteilers	91	Officier van Justitie	rechtbank Assen	boetes niet-toegestaan pootgoed	voorkomen/bestrijden plantenziekte
29	10	2018	Trouw	Niels Markus	Eerlijke prijs voor boer is voor iedereen beter	690	woordvoerder	NVWA	ontdekking besmettingen bruinrot	ziekteveroorzaker in aardappelen
26	11	2018	NRC/Next	Paul van der Steen	Steeds die zaden een beetje beter maken	1093	Carola Schouten	minister LNV	helderheid over prijzen voor de boer	beloning risico's, bv. plantenziekten
							John Willems	Nunhems Zaden	rookverbod streng nageleefd	voorkomen insleep plantenziekten

Tabel 2: Herkomst en inhoudsanalyse van artikelen over plantenziekten in landelijke dagbladen 2018

Met de zoekmachine Lexis Nexis *Academic* (via www.library.wur.nl) zijn de artikelen met het trefwoord plantenziekten of plantenziektes opgehaald uit de landelijke dagbladen (2010-2018). De gevonden artikelen zijn via monnikenwerk gedocumenteerd op herkomst ('paspoortgegevens') en op inhoud ('wie zegt wat en waarom'). Tabel 2 geeft een uitsnede voor het jaar 2018.

Aansluitend zijn de zegslieden en hun organisaties gecodeerd naar *actorgroepen* en de onderwerpen en redenen naar *aandachtsvelden*. De voorlopige coderingen zijn voor review voorgelegd aan een communicatie-adviseur en na verwerking van de verbeteringsuggesties definitief gemaakt. Tenslotte zijn de analyse-resultaten samengevat in kruis-tabellen van dagbladen, kalenderjaren, actorgroepen en aandachtsvelden. De voornoemde kruis-tabellen kunnen worden opgevraagd bij de auteur. Hij en de regiegroep staan open voor reacties, suggesties en initiatieven vanuit KNPV-leden voor de vervolgaanpak.

Dankwoord

De auteur dankt Wageningen Economic Research voor het gebruik van LexisNexis, Geert Pinxterhuis voor zijn hulp bij de codering naar actorgroepen en aandachtsvelden en Doriet Willems en Geert Pinxterhuis voor hun review van de conceptversie van dit artikel.